

۱ - عَيْنِ إعراب المستثنى:

«هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ الْإِحْسَانُ؟»

① مستثنى به الأمر ② مبتدا مرفوع ③ خبر لمبتدا مرفوع ④ معطوف مرفوع

۲ - مِيزَ مَادَّةُ الفعل (تَصِفُ):

① صَفَى ② صَفَوُ ③ يَصِفُ ④ وَصَفَ

۳ - عَيْنِ الخطأ في الأفعال المعتلة:

① أَتَيْنَ يَخْشِينَ الآخرة! ② هُنَّ يَرْجُونَ رحمة الله الواسعة! ③ نحن وَعْدَنَا الحقَّ فأمَّا به! ④ دُفُتِ حِلَاوَةُ الْإِيمَانِ فُقُتُنَّ بالصالحات!

۴ - إِمْلَأْ الفراغ بالفعل المضارع

انتِ وَاِنتِ (رمى -)

① ترمى - ترمي ② ترمى - ترمين ③ ترمى - ترمين ④ رَمَتْ - رَمَيْتُ

۵ - عَيْنِ الخطأ للفراغ:

إِنَّا لَمْ نَشَاهِدْ فِي الْحَقْلِ إِلَّا

① الفلاحون ② الفلاحين ③ فلاحين ④ الفلاحات

۶ - عَيْنِ العبارة التي لا تحتاج إلى التمييز:

① أكثر الكتب في مكتبي هي كتب دراسية! ② عرفتُ من وجه صديقي أَنَّهُ تَقَدَّمَ! ③ امتلأ قلب المسكين بعد إحسانى إليه! ④ كان أخى الشهيد خير الناس في مدينتي!

۷ - عَيْنِ الخطأ في الأفعال:

① يا طفلة، عودي إلى بيتك لأنَّ أُمَّكَ تنتظر وصولك! ② أيتها البنات: سوف تفرن في المستقبل إن تُردن ذلك! ③ هنَّ يقلن كلام الحقِّ و يعملن في رضى الله و خدمة الناس! ④ سيرتُ نحو المرءى لأطلب منه أن ينتخبني للاشتراك في المسابقات!

۸ - «دعا المعلم الطالب ليسأله سؤالاً و قال له: لا تخف!»: عَيْنِ الصحيح:

① دعا: ناقص - يسأل: أجوف - قال: أجوف - تخف: أجوف ② دعا: ناقص - قال: أجوف - قال: أجوف - تخف: أجوف ③ يسأل: مثال - قال: أجوف - تخف: أجوف ④ يسأل: أجوف - قال: أجوف - تخف: ناقص

۹ - عَيْنِ الصحيح عن نوع الإعلال:

① لم يَنَ الوالد ولده من عمله السيئ: الحذف ② خشيَ الطفلُ من عاقبة أمره: القلب ③ لن انسى أيامى الفرحه مع أصدقائى: الحذف ④ تجد في أعماق البحر ظلمة شديدة: بدون إعلال

۱۰ - عَيْنِ حرف النداء محذوفاً:

① رَبَّنَا أعلم بما في صدورنا. ② صادق الوعدِ اعْمَلْ بوعدك. ③ الله الَّذِى أعطى كل شىء خلقه. ④ آل البيت محبوبون عند جميع المسلمين!

۱۱ - عَيْنِ المناسب للفراغين: إن كلمهُ الحقِّ على لساننا و نعمل بها الله الصَّراطِ المستقيم!

① يجزّ / تهدينا ② تجزّ / يهدينا ③ يجزّ / يهدينا ④ تجزّ / تهدينا

۱۲ - عَيْنِ الصحيح في أسلوب الاستثناء:

① أذى التلميذ جميع واجباته إلّا الدّرسان الأخيران! ② ما كتب لى الزّملاء رسالة حتّى الآن إلّا زميلا! ③ ما حضر أفراد الأسرة فى الصّيافه إلّا ثلاثة منهم! ④ شاهدت تلاميذ فى القرية ما كان لهم إلّا معلّم واحد!

۱۳ - عَيْنِ ما فيه الحصر:

① لا تُعبدوا أحداً إلّا الله! ② ما شاهدتُ فى ساحة المدرسة أصدقائى إلّا سعيداً! ③ لم يكن للطلاب عَمَلٌ إلّا قراءة الدروس! ④ و ما يكفّر بآياتِ الله إلّا القوم الكافرون!

۱۴ - عَيْنِ الخطأ للفراغ: « الأذى حتّى فى الرّاحة! »

① دَع - تعيش ② دَعُوا - تعيشوا ③ دَعَى - تعشى ④ دَعَن - تعشن

۱۵- عین المستثنی مختلفاً فی الاعراب:

- ① لا يحضرُ أحد في المسجد إلا المؤمنات!
② أكثر الناس يُضيِّعون عمرهم في الدنيا إلا من تعرّف على حقيقة الحياة!
③ لا ينجح في هذه الحياة إلا الذين لا يضيِّعون لحظة من عمرهم!
④ كل شيء في هذا العالم يُمكن إسترجاعه إلا الفرصة!

۱۶- عین ما، جاء لرفع الشك عن وقوع الفعل:

- ① تنصح الأمّ ابنتها بالالتزام بالأخلاق الحميدة نصيحة فتنفعها كثيراً!
② حاسباً أنفسكم في الدنيا حساب من يؤمن بأن الآخرة دار الحساب!
③ عليها أن تحترم المعلمات إحتراماً يزيد شأنها عند مديرة المدرسة!
④ تحدّثت مع العمّال عن بناء المسجد تحدّث الخبير بشؤون الهندسة!

۱۷- عین اسماً مرفوعاً قد وصفه إسم منصوب:

- ① إنتظرنا أمي العزيزة حزینين من الانتظار الطویل!
② كانت الأمّهات يشيِّعن الأولاد إلى المدرسة فرحين!
③ في أسوأ الأيام ساعدني جاري الغني الكريم فقيرة!
④ حاولت أن أشجّع تلميذاتي على التفكير نشيطات!

۱۸- عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية:

عین المستثنی يختلف إعرابه عن الباقي:

- ① لا يفوز في الآخرة إلا من كان تقياً خائفاً من الخالق!
② لم يُنفق على المساكين في الدنيا إلا الرجل المؤمن بالله!
③ ما وصفت الطبيبة لأختي المريضة إلا الإبتعاد عن الإضطراب!
④ لن يُدفع عن الحقيقة إلا من تعرّف عليها و عرف قيمتها!

۱۹- عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية:

عین ما ليس فيه معتل ناقص:

- ① لم أدع واجباتي أبداً!
② أَدْعُ رَبِّكَ بإخلاص دائماً!
③ التلاميذ يأتون إلى المراسيم!
④ أيها التلميذ إمشِ بهدوء رجاء!

۲۰- عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية:

أكمل الفراغ بما يناسب: « إلى بيتك مسرعة! »

- ① عودي
② عُدِي
③ لا تُعَدِي
④ يعودُ

۲۱- « يا ! تفكروا في مستقبل بلادكم تفكراً! ». عین المنادى المناسب للفراغ ليس مضافاً:

- ① أيها الطّلاب
② أبناء الوطن
③ تلاميذي
④ مجاهدي الإسلام

۲۲- عین المستثنی مرفوعاً:

- ① لا يتمتع بالعقل مخلوق إلا الإنسان!
② لا يفوز الناس في الحياة الدنيا إلا المجدين!
③ لا يُخرج المؤمن من الظلمات إلى النور إلا الربّ الكريم!
④ لم يُقصر في أداء التكليف أحد إلا صديقي المريض!

۲۳- عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية:

عین الفعل الذي لا يناسب الجملة من حيث المعنى:

- ① الأمثال و الحكم تُستعمل لبيان ما في سريرة الناس!
② قد أُسست هذه الأماكن لعلاج المرضى المستضعفين!
③ أنتخبته هذه الطالبة لأنها تعتمد على قدراتها!
④ ستُسمع هذا الأسبوع أخبار مهمة في المجلات العلميّة!

۲۴- « يا ! انهضوا لتحقيق الأهداف السامية ». عین غير المناسب للفراغ:

- ① أبناء الأُمّة
② أيها الطّلاب
③ طّلاب المدارس
④ أيّتها الطالبات

۲۵- عین الخطأ في المعتلات:

- ① لم تقوم بتربية ليست على أساس إحترام شخصيّة الأطفال؟
② رحّ نحو أمي و طلبت منها أن ترض عني!
③ قد تعودت أن أنام كثيراً بعد الظّهر!
④ لم تتلى القرآن صباحاً يا طاليتي!

۲۶- عین الصحيح في المعتلات:

- ① يا تلميذة عشي في الحياة مجتهدة!
② لم يقول المؤمن كلاماً غير لائق!
③ يا مُذنبان خافا من ذنوبكما الكثيرة!
④ يا أختي لا تنس مسؤوليتك أمام الجيل المستقبل!

۲۷- عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية:

عین ما جاء لرفع الشك عن وقوع الفعل:

- ① علينا أن نستمع إلى القرآن خاشعات!
② قرأت آيات من القرآن قراءة تؤثر في القلوب!
③ سألت الطالبات: من أرفع شأنًا وأعزّ مقاماً؟
④ اجتنبتُ عن المعاصي اجتناباً خائفاً من العقاب!

۲۸ - ■■ عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية:

عین الفعل لا تظهر علامة الإعراب في آخره:

① التَّظْم في الأمور يعين الإنسان لبيلغ منه سريعا!

③ إِنَّ اجتهد الإنسان في نيل أهدافه سوف يحصل عليها!

۲۹ - ■■ عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية:

عین المفعول فيه للزمان:

① الطلاب اجتمعوا حول مدير الجامعة و طرحوا مطالبهم!

③ أيام الصَّيَامَتَقَرَّبْنَا إلى رضا الله و رضوانه!

۳۰ - عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية:

عین الخطأ في الأفعال المعتلة:

① هؤلاء يدعون إى الحسنات عاملين بها!

③ أولئك يدعون إلى الخير عاملات به!

② إِنَّ الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا، لَا يُرْجَى مِنْهُمْ الْخَيْرُ!
④ الإعجاز في القرآن هو أن يقع كل لفظ في مكانه المناسب!② خلق الله الليل لنستريح فيه و النهار لنعمل فيه!
④ ليالى الشتاء نذهب إلى بيت جدنا ليحكى لنا حكاية!② لَنْ تُشْفِيَ مِنَ الْمَرَضِ خَائِفَةٌ مِنَ الْعِلَاجِ!
④ هَلْ تُشْفِي مِنَ الْمَرَضِ خَائِفَاتٌ مِنَ الْمَعَالِجَةِ!

پاسخنامه تشریحی

۱ - گزینه ۳

در این سؤال «مستثنی منه» حذف شده است که در اصل خبر بوده است به همین دلیل اعراب مستثنی که پس از آلا آمده است باید مرفوع باشد و مبتدای آن «جزاء» است.

سخت

۲ - گزینه ۴

زیرا این فعل جمع مؤنث مخاطب از مضارع یَصِفُ می باشد که علّه اش حذف شده است.
وَصَفَ ← یَصِفُ (در اصل یَوْصِفُ)

↓

تبدیل به صیغه ۱۲ = تَصِفَنَّ

سخت

۳ - گزینه ۱

زیرا اَنْتَنْ جمع مؤنث مخاطب است در صورتی که فعل آن یَخْشَيْنَ و جمع مؤنث غائب است و مطابقت ندارند.

سخت

۴ - گزینه ۲

زیرا اگر ناقص بر وزن یَخْشَى و یَهْدَى (یَفْعَلُ و یَفْعَلُ) باشد همواره صیغه های ۱۰ و ۱۲ آن یکسان می شود. اَنْتِ تَهْدِیْنَ اَنْتَنْ تَهْدِیْنَ

سخت

۵ - گزینه ۱

«الفلأحون» مرفوع است درحالیکه در جای خالی نیاز به مفعول به می باشد، زیرا جمله منفی است و فعل مورد نظر متعدی است و مفعول می خواهد همه گزینه ها مفعول به و منصوب می توانند باشند غیر از گزینه ۱ چون (ون) مرفوع است.

سخت

۶ - گزینه ۱

بررسی سایر گزینه ها:

۲- «تَقْدَمُ» ← از جمله افعالی است که تمییز نیاز دارد.

۳- «امْتَلَأْ» ← از جمله افعالی است که تمییز نیاز دارد.

۴- «خیر» ← در این جا معنای بهترین می دهد ← بهترین مردم از نظر؟ پس نیاز به تمییز دارد.

* توجه: در گزینه (۱) اکثر معنای برتری ندارد. ← أَكْثَرُ الْكُتُبِ : بیش تر کتاب ها. اگر معنای برتری داشت (اسم تفضیل) نیاز به تمییز هم داشت.

سخت

۷ - گزینه ۴

زیرا سازاز گزینه ی ۶ تا ۱۴ اعلال به حذف دارد. و باید در متکم وحده «سِرْتُ» بشود نه سِیرْتُ

سخت

۸ - گزینه ۲

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه ی ۱: «یَسْأَلُ» اصلاً فعل معتل نیست. پس أجوف نیز قطعاً نیست.

گزینه ی ۳: مانند گزینه (۱)

گزینه ی ۴: «یَسْأَلُ» اصلاً فعل معتل و أجوف نیست بلکه مهموز است. / «تَخَفُ» از ریشه «خوف» است پس أجوف است.

سخت

۹ - گزینه ۱

در گزینه ی ۲ حَشَى بدون اعلال در گزینه ی ۳ انسی بدون اعلال و در گزینه ی ۴ نجد اعلال به حذف

سخت

۱۰ - گزینه ۲

در گزینه‌ی ۱ و ۳ و ۴ منادا وجود ندارد به همین دلیل حرف ندا نیازی نیست ولی در گزینه‌ی ۲ منادا وجود دارد و حرف ندا موجود نیست. یعنی گزینه‌های ۱ و ۳ و ۴ نیاز به حرف ندا ندارند ولی در گزینه‌ی ۲ به حرف ندا نیاز است که حذف شده است.

سخت

۱۱ - گزینه ۲

زیرا "ان" از ادات شرط است و دو فعل مضارع را مجزوم می‌کند و از طرفی "جزم مضارع ناقصی که به علّه ختم شود، با حذفِ علّه صورت می‌گیرد." تَجَر - تَهْد (تجری - تهدی بوده است). یَجِر در گزینه‌ی ۱ با کلمه‌ی که فاعل آن است و مونث مطابقت ندارد.

سخت

۱۲ - گزینه ۳

زیرا در این عبارت «افراد الأسرة» مستثنی‌منه است و ثلاثه مستثنی از نوع تام و منصوب است.

سخت

۱۳ - گزینه ۴

وقتی در جمله‌ای (ادات نفی + ادات) استثناء آمده باشد و هم‌چنین جمله قبل از «إِلَّا» ناقص و ناتمام باشد (مستثنی‌منه آن حذف شده باشد)، آن جمله دارای حصر است، «القَوْمُ» مستثنی مرفوع به اعراب فاعل است و «الكافرون» صفت آن و مرفوع با علامت اعراب فرعی «واو» می‌باشد.

بررسی موارد در سایر گزینه‌ها

گزینه‌ی «۱»: «اللّهُ» مستثنی و «أحداً» مستثنی‌منه است.

گزینه‌ی «۲»: «سعيداً» مستثنی و «أصدقاء» مستثنی‌منه است.

گزینه‌ی «۳»: «قراءة» مستثنی و «عمل» مستثنی‌منه است.

سخت

۱۴ - گزینه ۳

فعل «يعيش» برای صیغه‌ی مفرد مؤنث مخاطب، «تعيشين» می‌باشد که با حذف «ن» به «تعيشی» تبدیل می‌شود.

سخت

۱۵ - گزینه ۳

در گزینه‌های «۱»، «۲» و «۴» مستثنی‌منه به ترتیب «أحد، أكثر و کلّ» می‌باشد و در صورت وجود مستثنی‌منه در جمله، اعراب مستثنی منصوب است، پس «مؤمنات، من و الفرصة» منصوب هستند، اما در گزینه‌ی «۳» مستثنی‌منه در جمله ذکر نشده و مستثنی با فرض نبودن «إِلَّا»، نقش فاعل را می‌گیرد، پس مستثنی (الَّذین) مرفوع به اعراب فاعل است.

سخت

۱۶ - گزینه ۱

منظور از «رفع الشّک عن وقوع الفعل»، «مفعول مطلق تأکیدی» است.

در این گزینه، «نصيحةً» که مصدری منصوب از فعل «تنصح» است، مفعول مطلق تأکیدی می‌باشد.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه «۲»: «حساب» مفعول مطلق نوعی است، چون پس از آن مضاف الیه (مَنْ) آمده است. / گزینه «۳»: «إحتراماً» مفعول مطلق نوعی است، زیرا پس از آن جمله وصفیه (یزید) آمده است. / گزینه «۴»: «تَحَدَّثَ» مفعول مطلق نوعی است، چون پس از آن مضاف الیه (الخبير) آمده است.

سخت

۱۷ - گزینه ۱

صورت سؤال اسم مرفوعی را می‌خواهد که اسم منصوبی آن را توصیف کرده باشد، به عبارت دیگر حال منصوبی را می‌خواهد که صاحب حال آن مرفوع باشد.

در گزینه‌ی «۱» «حزینین» حال و منصوب و صاحب آن ضمیر بارز «نا» است که فاعل و محلاً مرفوع است.

سخت

۱۸ - گزینه ۳

در گزینه «۱»، «۲» و «۴» به ترتیب من، الرجل و من، فاعل عبارت و مستثنی مفرغ هستند، اما در گزینه «۳» الإبتعاد در نقش مفعول به و مستثنی مفرغ است.

سخت

۱۹ - گزینه ۱

زیرا «أَدْع» از ریشه وَدَعَ يَدْعُ است که در مضارع اعلان به حذف دارد و می‌شود يَدْعُ و متکلم وحده آن می‌شود «أَدْعُ» در گزینه‌های ۲ و ۳ و ۴ به ترتیب أَدْعُ

امر از تَدْعُو و يَأْتُونَ از ریشه «أَتَى» و «أَمَش» امر مخاطب از «تمشی» می باشد.

سخت

۲۰ - گزینه ۱

به قرینه «مُسْرَعَةً» که مؤنث است فعل مناسب جای خالی باید مفرد مؤنث مخاطب باشد که گزینه مناسب «عُودِي» است که از «تَعُودِيْنَ» ساخته شده است.

سخت

۲۱ - گزینه ۱

«أَيَّ» منادای غیر مضاف است، اما در سایر گزینه ها: «أبناء، تلاميذ و مجاهدي» منادا از نوع مضاف هستند.

سخت

۲۲ - گزینه ۳

در این گزینه، «الرَّبِّ» مستثنی و مرفوع است که با حذف «إِلَّا» نقش فاعل می گیرد.

تشریح گزینه های دیگر

گزینه «۱»: «الإنسان» مستثنی و منصوب است.

گزینه «۲»: «المجدين» مستثنی و منصوب است.

گزینه «۴»: «صديق» مستثنی و منصوب است.

سخت

۲۳ - گزینه ۴

ترجمه عبارت: در این هفته خبرهای مهمی در مجلات علمی شنیده خواهد شد!

این فعل درست نیست، زیرا در مجلات علمی خبرها خوانده می شود، نه این که شنیده شود.

ترجمه سایر گزینه ها:

گزینه ۱: امثال و حکم برای بیان آنچه در درون مردم است به کار برده می شود!

گزینه ۲: این مکان ها برای درمان بیماران مستضعف تأسیس شده است!

گزینه ۳: این دانش آموز انتخاب شد، زیرا او به نیروهایش اعتماد می کند!

سخت

۲۴ - گزینه ۴

باتوجه به این که فعل جمله، امر جمع مذکر است، نمی توان در جمله، منادای جمع مؤنث به کار برد.

سخت

۲۵ - گزینه ۳

«أَنْ تَرْضَ» نادرست است و درست آن «أَنْ تَرْضَى» می باشد. به این نکته مهم دقت کنید که ادوات نصب هرگز حرف عله را حذف نمی کنند.

سخت

۲۶ - گزینه ۲

بررسی سایر گزینه ها:

گزینه ۱: «عیشی» درست است.

گزینه ۳: «لَمْ يَقُلْ» درست است. (فعل های اجوف در صورت مجزوم شدن در صیغه های ۱، ۴، ۷، ۱۳ و ۱۴ حرف عله شان حذف می شود).

گزینه ۴: «لَا تَنْسَى» درست است چون صیغه ۱۰ است؛ یعنی برای «للمخاطبة».

سخت

۲۷ - گزینه ۴

مهم ترین بخش پاسخ به یک سؤال، فهم صورت سؤال است.

در این سؤال، مفعول مطلق تأکیدی خواسته شده است.

(مفعول مطلق تأکیدی: مصدری است منصوب از جنس فعل جمله به شرط آنکه بعد از آن صفت یا مضاف الیه نیامده باشد).

گزینه «۱»: «خاشعات» حال است.

گزینه «۲»: «قراءة» مفعول مطلق نوعی است.

گزینه «۳»: «شأناً» و «مقاماً» تمییز هستند.

گزینه «۴»: «اجتناباً» مفعول مطلق تأکیدی است. (توجه مهم: در این گزینه، «خائفاً» حال و منصوب است).

سخت

۲۸ - گزینه ۲

زیرا اعراب رفع روی حرف عله، در آخر فعل مضارع ظاهر نمی‌شود.

«لا يُرْجى»

سخت

۲۹ - گزینه ۴

«در شب‌های زمستان به خانه پدر بزرگان می‌رویم برای اینکه برای ما داستانی حکایت کند!»

دقت کنید در مفهوم مفعول فیه یک حرف «فی» به معنی «در» وجود دارد. ولی اگر حرف «فی» بیان شود جار و مجرور می‌شود.

(۱) «حول» مفعول فیه و ظرف مکان است. مفهوم (در) وجود دارد ولی به مکان وقوع فعل دلالت دارد نه زمان آن.

(۲) «اللَّيْلُ وَ النَّهَارُ» مفعول به هستند. مفهوم (در) وجود ندارد.

(۳) «أَيَّامٌ» مبتدا و مرفوع است. (مفهوم) (در) وجود ندارد.

سخت

۳۰ - گزینه ۲

«تُشَقِّينَ» مضارع مجهول معتل ناقص و با توجه به «خائفة: حال»، از صیغه مفرد مؤنث مخاطب است و با منصوب شدن با «لن» باید نونش حذف می‌شد (لن تُشَقِّينَ).

این فعل را نباید با جمع مؤنث مخاطب اشتباه بگیریم.

سخت

پاسخنامه کلیدی

۱ - ۳	۶ - ۱	۱۱ - ۲	۱۶ - ۱	۲۱ - ۱	۲۶ - ۲
۲ - ۴	۷ - ۴	۱۲ - ۳	۱۷ - ۱	۲۲ - ۳	۲۷ - ۴
۳ - ۱	۸ - ۲	۱۳ - ۴	۱۸ - ۳	۲۳ - ۴	۲۸ - ۲
۴ - ۲	۹ - ۱	۱۴ - ۳	۱۹ - ۱	۲۴ - ۴	۲۹ - ۴
۵ - ۱	۱۰ - ۲	۱۵ - ۳	۲۰ - ۱	۲۵ - ۳	۳۰ - ۲